

¡BOMBA!

Es cuestión de prioridades,
denuncia a la Presidencia;
si es que Alito, en delincuencia,
obtuvo sus propiedades.

K'intsil

Jueves 2 de octubre de 2025

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 11 · NÚMERO 2576 · www.lajornadamaya.mx

Bix káajik sut t'aan wa sut ts'íib

K'ext'aan, walk'esajt'aan,
wask'esajt'aan, sutt'aan,
chóocht'aan, u su'utul jump'eel
t'aan ti' u láak', leti' wa jayp'eel bix
u ya'ala'al ti' u su'utul ba'ax ts'o'ok
u yáax a'ala'al ti' jump'eel t'aane', ku
jel a'ala'al ti' u láak' t'aan.

Yaan máaxe' min je'el u ya'alike'
lela' jump'eel ba'al jach ya'ab u bin
k-kanik tumeen ma' ya'ab meyaj
beeta'an beya'a. Ba'ale' ma' unaj u
tu'ubul to'one' le ma'ayli' k'uchuk
sak wíiniko'ob wey t-lu'umile' ikil
k'a'abéetchajik u múul meyaj wa
u paklal k'exik ba'alo'ob k-kaajal

yéetel u láak' kaajo'obe', ts'oka'anili'
u yáax yantal ya'abach máak u
kan jejeláas t'aano'obe' yéetel ku
meyajo'ob bey aj chóocht'aano'ob
ka'ache', chen ba'ale' ma' líik'sa'ab
u k'aaba'ob tia'al ka' ojeelta'ak tu
paachil k'iini'.

Min yáax máax líik'sa'ab u k'aaba',
tumeen leti' juntúul ti' le jach k'aj
óola'ano' Malinche. Leti'e, táanili'
u meyaj bey x-chóocht'aan ti' u
jejeláas ajawilo'ob le kaajo'ob sijnal
wey t-lu'umila', tumeen u yojel u t'an
nahualt, totonaco, tlaxcalteca, maya,
yéetel u láak' jejeláas t'aano'ob.

Malinche, k'aj óolta'ab tak tu
paachil k'iine', chen tumeen si'ib ti'
Hernán Cortés tumeen Aj Táabs
Koob, u ajawil aj yóok'ot'aano'ob, ka'aj
k'uch wey t-lu'umile'. Tu ka'ansaj
t'aan kastlan tia'al ka'a béeyak u
k'a'abetkuunsik tia'al u béeytal u
tsikbal xan yéetel jejeláas jala'cho'ob.

Chen ba'ale' bey tumeen jaaj tak le
k'iin ma'ayli' k'uchuk sak wíiniko'ob
wey t-lu'umil, táanili' k-konik wa
k-manik jejeláas ba'alo'ob yéetel u
láak' sijnal kaajo'ob wey t-súutpach,
je'ex ts'o'ok k-a'aliko', yaan ya'ab
máako'ob u yojelo'ob jejeláas t'aan.

Le k'iino'ob je'elo' k-manik
ka'ach obsidiana ti' Ucareo,
Michoacán, ti' Pachuca, Hidalgo
yéetel ti' Guatemala, k-k'exik
ba'alo'ob janabe'en yéetel u
ya'abil kaajo'ob maaya u ch'i'ibal,
ba'ale' beeyxan yéetel olmeca'ob,
náhuatl, totonaco yéetel u láak'
tak jach náanach kaajilo'ob bey
je'ex inca'obe'. Lela' u k'aat u ya'ale',
yanchaj máako'ob u yojel u t'aan
le kaajo'ob je'ela', tumeen wa
ma' beyo'o, ma'atan u béeytal u
na'atikuba'ob tia'al ka' béeyak u
yúuchul koonol wa maanil.